

INTELIGENȚA

Planul lecției

I. Inteligența – ca subsistem rezolutiv-predictiv al personalității

II. Structura inteligenței – Tipuri de inteligență

III. Măsurarea inteligenței

I. Inteligența – ca subsistem rezolutiv-predictiv al personalității

Accepțiuni ale termenului:

a. Inteligența ca sistem complex de operații, reprezintă organizarea superioară a tuturor proceselor psihice (gândirea, memoria, imaginația, limbajul).

b. Inteligența ca aptitudine generală – avem în vedere conținutul și structura ei psihologică și mai ales finalitatea ei (implicarea ei într-un număr mare de activități). Accepțiunea ei este limitată, deoarece există nu numai o inteligență generală, ci și forme specializate de inteligență (care asigură realizarea cu succes a unui singur tip de activitate).

c. Inteligența este dimensiunea personalității ce favorizează adaptarea conduitei intelectuale, practice sau sociale la situații noi.

II. Structura inteligenței – Tipuri de inteligență

1. Teoria bifactorială a inteligenței (C.Spearman): delimitează doi factori ai inteligenței: factorul **g** (inteligență generală, care participă la realizarea tuturor formelor de activitate) și factorii **s** (specifci).

2. Teoria multifactorială a inteligenței (I.Thurstone): înlocuiește factorul G cu mai mulți factori comuni, numiți abilități mentale primare:
comprehensiune verbală: capacitatea de a înțelege sensul cuvintelor;

- fluența verbală: abilitatea de a se exprima rapid;
- factorul numeric: capacitatea de a opera cu numere;
- factorul spațial: capacitatea de a sesiza relațiile dintre formele spațiale;
- factorul memorie: rapiditatea memoriei, trăinicia păstrării și corectitudinea reproducerii;

- factorul percepție: capacitatea de a sesiza rapid detaliile, de a observa asemănările și deosebirile;
- factorul raționament: capacitatea de a găsi regula generală, de a formula o idee comună.

3. Teoria genetică (J.Piaget): distinge patru stadii ale conduitei inteligenței:

- stadiul senzorio-motor (0-2 ani): stadiul exersării reflexelor;
- stadiul preoperațional (2-7 ani): gândirea cauzală, egocentrismul, amestecarea realului cu imaginarul;
- stadiul operațiilor concrete (7-12 ani): inteligența este inductiv-logică și concretă;
- stadiul operațiilor formale (12-17 ani): inteligența reflexivă, se intră în posesia raționamentului ipotetico-deductiv;

4. Teoria triarhică (R.Sternberg, 1985): diferențiază trei subteorii ale inteligenței (abordare sistemică):

a. subteoria contextuală: inteligența și comportamentul inteligent sunt determinate de contextul socio-cultural;

b. subteoria componentială: vizează mecanismele implicate în conduita inteligentă ;

c. subteoria celor 2 fațete: comportamentul inteligent se confruntă cu două categorii de sarcini, cunoscute și necunoscute.

5. Teoria inteligențelor multiple (H.Gardner, 1983): susține că există șapte forme de inteligență:

- lingvistică: folosirea cu ușurință a limbajului;
- muzicală: gândirea în sunete, ritmuri, melodii și rime;
- logico-matematică: înțelegerea relațiilor dintre acțiuni, obiecte și idei;
- spațială: gândirea în imagini, capacitatea de a gândi în 3 dimensiuni;
- chinestezică: gândirea în mișcări și folosirea corpului în moduri sugestive și complexe;
- interpersonală: empatie, înțelegerea celorlalți persoane;
- intrapersonală: gândirea și înțelegerea de sine.

6. Teoria inteligențelor emoționale (D.Goleman): identifică 5 competențe emoționale și sociale de bază:

- cunoașterea de sine: evaluarea talentelor proprii, încredere de sine întemeiată;
- auto-control: conducerea stărilor emoționale în favoarea îndeplinirii obiectivelor;
- motivare: folosirea preferințelor în direcția atingerii țelurilor propuse;
- empatie: identificarea stărilor emoționale ale celorlalți, focalizarea pe relații neconflictuale cu ceilalți;

- deprinderi sociale: capacitatea de a te descurca bine în relații din punct de vedere emoțional.

III. Măsurarea inteligenței

- **Teoria psihometrică**
- **Psihometria** se referă la conceperea de probe care să permită măsurarea obiectivă a unor calități psihologice.
- Inițiatorii acestei teorii sunt *C.Spearman* și *L.Thurstone*.
- Științific, inteligența se poate măsura cu ajutorul coeficientului de inteligență (QI).
- Formula de calcul a a coeficientului de inteligență a fost propusă de *W.Stern*.

$$\text{QI} = \frac{\text{Vârsta mentală}}{\text{Vârsta cronologică}} \times 100$$